

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	11 Mawrth 2020
TEITL YR ADRODDIAD:	Penderfyniadau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Cynghori'r Pwyllgor am benderfyniadau Cymru Gyfan a gyhoeddwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ei Goflyfrau ar gyfer Medi 2019 (Rhifyn 21) a Hydref 2019 (Rhifyn 22)
ADRODDIAD GAN:	Mared Wyn Yaxley Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol mwycs@ynysmon.gov.uk
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxcs@anglesey.gov.uk 01248 752586

1. CYFLWYNIAD

Bydd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cyhoeddi [Coflyfr o Gwynion Côt Ymddygiad](#) unwaith bob chwarter.

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi crynodeb o'r wybodaeth a gyhoeddwyd gan Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ei Goflyfr ar gyfer Medi 2019 (Rhifyn 21) a'r Coflyfr ar gyfer Hydref 2019 (Rhifyn 22). Mae crynodeb o'r achosion yn Rhifyn 21 ynghlwm yn **ATODIAD 1** a Rhifyn 22 ynghlwm yn **ATODIAD 2**.

2. CEFNDIR

Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn gweithredu pwerau "sifft gyntaf" dan Adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000, sy'n gosod dyletswydd arno i ystyried cwynion y gallai aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru fod wedi torri eu côd ymddygiad. Mae awdurdodaeth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cynnwys cynghorau sir a chynghorau tref a chymuned.

Ar ôl derbyn cwyn, mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn gweithredu prawf trothwy er mwyn gweld a ddylid ymchwilio i'r gŵyn ai peidio. Mae'r prawf trothwy yn cynnwys Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn bod yn fodlon:-

- Bod dystiolaeth i awgrymu y gallai'r côd ymddygiad fod wedi cael ei dorri; a
- Bod y mater yn ddigon difrifol fel ei fod o fudd i'r cyhoedd bod ymchwiliad yn cael ei agor.

Yn dilyn agor ymchwiliad, gallai Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ddod i un o bedwar canlyniad o dan Adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000 sef:

- (a) nad oes unrhyw dystiolaeth bod côd ymddygiad yr awdurdod wedi cael ei dorri;
- (b) nad oes angen cymryd unrhyw gamau pellach mewn perthynas â'r materion a oedd yn destun yr ymchwiliad;
- (c) y dylid cyfeirio'r mater at swyddog monitro'r awdurdod ar gyfer ystyriaeth y pwyllgor safonau;
- (d) bod y mater yn cael ei gyfeirio at Lywydd Panel Dyfarnu Cymru ar gyfer penderfyniad drwy driw'nlys (bydd hyn yn digwydd mewn achosion mwy difrifol fel arfer).

Os yw (c) neu (d) uchod yn berthnasol, bydd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cyflwyno ei adroddiad i'r pwyllgor safonau lleol neu Banel Dyfarnu Cymru (PDC) a lle'r pwyllgor, neu driw'nlys achos ar ran y Panel, yw cynnal gwrandawriad er mwyn ystyried y dystiolaeth a gwneud penderfyniad terfynol a gafodd y côd ymddygiad ei dorri ai peidio, ac os hynny, a ddylid rhoi cosb a beth ddylid ei roi fel cosb. Mae gan bwyllgorau safonau awdurdod statudol i wahardd cyngorwyr am gyfnodau hyd at 6 mis. Does gan Bwyllgorau Safonau ddim pwerau anghymhwys, a lle bydd canfyddiadau o dorri rheolau, byddant yn ceisio rhoi cosb sy'n briodol ar gyfer y drosedd. Bydd hyn yn aml iawn yn gerydd (cerydd cyhoeddus) neu'n argymhelliad o hyfforddiant/ymrwymiad/cyfyngu ayb. Mae gan driw'nlys achos awdurdod i wahardd am hyd at 12 mis ac anghymhwys hyd at 5 mlynedd.

3. ARGYMHELLIAD

I Gadeirydd y Pwyllgor Safonau arwain trafodaeth ar unrhyw faterion o ddiddordeb yr adroddir arnynt yn **ATODIAD 1** ac **ATODIAD 2**.

ATODIAD 1 – Rhifyn 21 (Medi 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
Cyngor Cymuned Sili a Larnog - 201802547	Honnwyd, er bod yr Aelod yn ymwybodol bod cwyn wedi'i chyflwyno i'r Cyngor ynghylch ei ymddygiad, methodd â datgan buddiant pan drafodwyd y materion yng nghyfarfodydd y Cyngor.	Datgelu a chofrestru buddiannau	Ar ôl adolygu'r wybodaeth o'i flaen, gan y Cyngor Cymuned, y Cyngor Sir a'r Aelod canfu'r Ombwdsmon nad oedd dim tystiolaeth o dorri'r Cod Ymddygiad.	Dylai Aelodau gofio datgelu a chofrestru buddiannau yn unol â'r Cod Ymddygiad. Fe ddylai Aelodau gofio efallai bod ganddynt gysylltiad personol agos â rhywun y mae ganddynt anghydfod â nhw.
Cyngor Tref Amlwch - 201802863	Fe dderbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn bod Aelod o Gyngor Tref Amlwch wedi torri amodau'r Cod Ymddygiad yn ei ymddygiad tuag at Glerc y Cyngor mewn cyfarfod.	Hybu cydraddoldeb a pharch: nid dwyn gwarth ar y Cyngor	Fe wnaeth yr Ombwdsmon gyf weld detholiad o'r rheiny oedd yn bresennol yn y cyfarfod, gan gynnwys aelodau o'r Cyngor ac aelodau o'r cyhoedd. Nid oedd y dystiolaeth yn cefnogi'r gwyn. O dan Adran 69(4)(a) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, canfyddiad yr Ombwdsmon oedd nad oedd tystiolaeth bod yr Aelod wedi methu cydymffurfio â'r Cod Ymddygiad.	Caiff Aelodau eu hannog i ymgymryd â hyfforddiant cydraddoldeb ac amrywiaeth, yn cynnwys aelodau o'r Cynghorau Tref a Chymuned. Yn y gorffennol, mae'r Pwyllgor Safonau wedi cynghori Cynghorau Cymuned y dylent gynnwys cyllideb ar gyfer hyfforddiant wrth osod eu symiau praesept.
Cyngor Sir Powys –	Honnwyd bod Aelod o Gyngor Sir Powys wedi torri'r Cod	Hybu cydraddoldeb	Ymchwiliodd yr Ombwdsmon i'r gŵyn drwy adolygu gwybodaeth gan bartïon	Caiff Aelodau eu hannog i ymgymryd â hyfforddiant

ATODIAD 1 – Rhifyn 21 (Medi 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
201803813 & 201803815	Ymddygiad drwy wneud sylwadau i'r wasg dro ar ôl tro am fusnes yr achwynydd, a achosodd i'r achwynydd deimlo ei fod yn cael ei fwlio a'i aflonyddu.	a pharch	perthnasol gan gynnwys yr achwynydd a'r Swyddog Monitro. Canfu'r Ombwdsmon nad oedd dim tystiolaeth o dorri'r Cod Ymddygiad. Roedd y materion y cyfeiriwyd atynt gan yr achwynydd yn gywir a chyhoeddus. Nid oedd tystiolaeth a oedd yn awgrymu bod yr Aelod wedi datgelu materion i'r wasg.	cydraddoldeb ac amrywiaeth. Ystyrir hwn yn bwnc gorfodol yn CSYM (yn unol â phenderfyniad Arweinyddion Grwpiau). Fe ddylai Aelodau ystyried cwblhau'r cwrs e-ddysgu sydd ar gael, os nad oedd modd iddynt fynychu'r hyfforddiant ystafell ddosbarth a drefnwyd ym Mawrth 2019. Mae'r cwrs ar gael drwy ddilyn y ddolen ganlynol: https://learning.wales.nhs.uk/login/index.php
Cyngor Cymuned Magwyr gyda Gwndy – 201807788	Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn bod Aelod o Gyngor Cymuned Magwyr gyda Gwndy wedi torri'r Cod Ymddygiad pan drefnodd i drosglwyddo data Cyngor i raglen storio electronig, allanol. Honnwyd bod yr Aelod wedi gweithredu'n amhriodol i berswadio staff y Cyngor i roi mynediad iddo i ffeiliau'r Cyngor, a'i fod wedi cyrchu'n	Gonestrwydd	Ar ôl cael gwybod, yn ystod gwrs yr ymchwiliad, bod yr Aelod wedi ymddiswyddo o'r Cyngor, daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad nad oedd y gŵyn bellach yn bodloni gofynion diddordeb cyhoeddus y prawf dau gam a therfynwyd yr ymchwiliad.	Bydd materion sy'n ymwneud â chyn Gynghorydd yn cael eu trin yn wahanol i Gynghorydd sydd yn dal mewn swydd etholedig, o ganlyniad i'w effaith ar y Prawf Budd y Cyhoedd. Lle bydd yr Ombwdsmon yn penderfynu y dylid

ATODIAD 1 – Rhifyn 21 (Medi 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
	amhriodol y wybodaeth a oedd ar gael iddo yn ystod y broses trosglwyddo ffeiliau.			<p>ymchwilio i gŵyn, mae pedwar canlyniad y gall yr Ombwdsmon eu casglu:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) nad oes unrhyw dystiolaeth bod cod ymddygiad yr awdurdod wedi cael ei dorri; (b) nad oes unrhyw gamau angen eu cymryd mewn perthynas â'r materion a oedd yn destun yr ymchwiliad; (c) bod y mater yn cael ei gyfeirio at swyddog monitro'r awdurdod ar gyfer ystyriaeth y pwyllgor safonau; (d) bod y mater yn cael ei gyfeirio at Lywydd Panel Dyfarnu Cymru ar gyfer penderfyniad drwy dribiwnlys. <p>Lle mae unigolyn yn aelod o fwy nag un awdurdod e.e. cyngor sir a chyngor cymuned / mwy nag un cyngor cymuned, gall yr Ombwdsmon ddefnyddio</p>

ATODIAD 1 – Rhifyn 21 (Medi 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
				opsiwn (c) neu (d) mewn perthynas â'r 'awdurdod perthnasol' arall ac nid yr un lle buodd yr aelod dorri'r rheolau. Er enghraifft, petai'r aelod hwn wedi bod yn aelod o'r Cyngor Sir hefyd, er nad oedd bellach yn aelod o'r Cyngor lle roedd yr achos o dorri rheolau wedi digwydd (Cyngor Cymuned Magwyr gyda Gwndy), gallai'r gosb ar gyfer torri rheolau Cod Ymddygiad Cyngor Cymuned Magwyr gyda Gwndy fod wedi eu gweithredu mewn perthynas ag ef yn ei gapasiti fel aelod o'r cyngor sir.
Cyngor Cymuned Cwmlllynfell - 201704948	Fe dderbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn bod Aelod o Gyngor Cymuned Cwmlllynfell wedi dangos ymddygiad amharchus a bwlio tuag at y Clerc (ar y pryd) yn ystod dau gyfarfod.	Hybu cydraddoldeb a pharch	Yn dilyn ymchwiliad, canfu'r Ombwdsmon: - bod tystiolaeth i awgrymu bod yr Aelod <u>wedi methu â dangos parch ac ystyriaeth</u> i'r Clerc blaenorol wrth godi materion o natur bersonol, nad oedd yn gysylltiedig â	https://democracy.npt.gov.uk/mgAi.aspx?ID=31042&LLL=1 Mae gwybodaeth mewn perthynas â'r mater yn gyfyngedig ar wefan

ATODIAD 1 – Rhifyn 21 (Medi 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
			<p>pherfformio dyletswyddau'r Clerc, yn ystod yr ail gyfarfod a oedd yn agored i'r cyhoedd. Ystyriwyd bod gweithredoedd yr Aelod yn groes i un o Reolau Sefydlog y Cyngor; AC - bod tystiolaeth i awgrymu bod yr Aelod wedi arddangos <u>ymddygiad bwlio</u> tuag at y Clerc yn y cyfarfod hwn.</p> <p>Penderfynodd yr Ombwdsmon y dylid cyfeirio'r mater at Swyddog Monitro Cyngor Bwrdeistref Siriol Castell-nedd Port Talbot i'w ystyried gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor.</p> <p>Daeth y Pwyllgor Safonau i'r casgliad bod ymddygiad yr Aelod o ran yr ail gyfarfod yn torri paragraffau 4(b) a 4(c) o God Ymddygiad y Cyngor. Yn ogystal, canfu'r Pwyllgor Safonau bod yr Aelod, wrth ymddwyn fel hyn yn ystod y cyfarfod, hefyd wedi dwyn anfri ar swyddfa'r aelod trwy dorri paragraff 6(1)(a). Cyhoeddodd y Pwyllgor Safonau gerydd i'r Aelod am dorri'r Cod.</p>	<p>NPTCBC ond mae'r ddolen uchod yn cyfeirio at y mater.</p>

ATODIAD 2 – Rhifyn 22 (Hydref 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
Cyngor Cymuned Parc Caia – 201805133	Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn bod Aelod o Gyngor Cymuned Parc Caia wedi torri'r Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau, ym mis Hydref 2019, pan gyflwynasant gais am arian ar gyfer prosiect cymunedol, lle honid fod gan yr aelod fuddiant, a hynny yn groes i gyngor y Clerc. Honnwyd y gall ymddygiad yr Aelod ddwyn anfri ar y Cyngor.	Datgelu a chofrestru buddiannau	Sefydlodd yr ymchwiliad fod y Clerc wedi cyngori y gallai'r Cyngor ystyried cais am arian a oedd yn fwy na'r uchafswm cytunedig. Datgelodd yr aelod fuddiant ac nid oedd dim tystiolaeth ei fod yn ceisio dylanwadu ar y broses penderfyniadau. Felly, canfu'r Ombwdsmon nad oedd dim tystiolaeth bod yr Aelod wedi torri'r Cod Ymddygiad.	Fe ddylai Aelodau gofio datgelu diddordebau personol/niweidiol yn unol â'r Cod Ymddygiad.
Cyngor Sir Powys - 201803272	Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn bod Aelod o Gyngor Sir Powys wedi torri'r Cod Ymddygiad o ran cysylltiad cyflenwadau dŵr ei ddau eiddo ac ynghylch ei weithredoedd sy'n ymwneud â'i safle carafanau.	Atebolwydd a bod yn agored	Dechreuwyd ymchwiliad i ystyried a oedd yr Aelod wedi torri rhan o'r cod sy'n ymwneud ag anfri. Cafwyd copïau o ddogfennau perthnasol a rhannwyd y dystiolaeth a ganfuwyd gan yr ymchwiliad gyda'r aelod, cyn iddo gael ei gyfweld yn ffurfiol. Penderfynodd yr Ombwdsmon nad oedd dim tystiolaeth i awgrymu bod yr Aelod wedi torri'r Cod ymddygiad.	
Cyngor Sir Ddinbych -	Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn am	Hybu cydraddoldeb a	Yn ystod yr ymchwiliad, darparwyd gwybodaeth gan bartïon perthnasol	Caiff Aelodau eu hannog i ymgymryd â hyfforddiant

ATODIAD 2 – Rhifyn 22 (Hydref 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
201900044	Aelod o Gyngor Sir Ddinbych. Honnwyd y bu ymddygiad yr Aelod yn amhriodol ac amharchus ac wedi torri'r Cod Ymddygiad.	pharch	<p>gan gynnwys yr Achwynwr, a'r Swyddog Monitro.</p> <p>Canfu'r Ombwdsmon nad oedd dim tystiolaeth i gefnogi'r pryderon a godwyd, a chanfu nad oedd dim tystiolaeth o dorri'r Cod Ymddygiad.</p>	<p>cydraddoldeb ac amrywiaeth. Ystyrir hwn yn bwnc gorfodol yn CSYM (yn unol â phenderfyniad Arweinyddion Grwpiau). Fe ddylai Aelodau ystyried cwblhau'r cwrs e-ddysgu sydd ar gael, os nad oedd modd iddynt fynychu'r hyfforddiant ystafell ddosbarth a drefnwyd ym Mawrth 2019. Mae'r cwrs ar gael drwy ddilyn y ddolen ganlynol:</p> <p>https://learning.wales.nhs.uk/login/index.php</p>
Cyngor Tref Prestatyn - 201900045	Honnwyd y bu ymddygiad yr Aelod yn amhriodol ac amharchus ac wedi torri'r Cod Ymddygiad.	Hybu cydraddoldeb a pharch	<p>Yn ystod yr ymchwiliad, darparwyd gwybodaeth gan bartïon perthnasol gan gynnwys yr Achwynwr, a'r Swyddog Monitro.</p> <p>Canfu'r Ombwdsmon nad oedd dim tystiolaeth i gefnogi'r pryderon a godwyd, a chanfu nad oedd dim tystiolaeth o dorri'r Cod Ymddygiad.</p>	<p>Caiff Aelodau eu hannog i ymgymryd â hyfforddiant cydraddoldeb ac amrywiaeth. Ystyrir hwn yn bwnc gorfodol yn CSYM (yn unol â phenderfyniad Arweinyddion Grwpiau). Fe ddylai Aelodau ystyried cwblhau'r cwrs e-ddysgu sydd ar gael, os nad oedd modd iddynt fynychu'r hyfforddiant ystafell</p>

ATODIAD 2 – Rhifyn 22 (Hydref 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
				ddosbarth a drefnwyd ym Mawrth 2019. Mae'r cwrs ar gael drwy ddilyn y ddolen ganlynol: https://learning.wales.nhs.uk/login/index.php
Cyngor Cymuned Sili a Larnog - 201900025	Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn bod Aelod o Gyngor Cymuned Sili a Larnog wedi torri'r Cod Ymddygiad pan honnwyd iddo ymosod yn gorfforol ar rywun.	Dyletswydd i gynnal y gyfraith	<p>Gohiriwyd ymchwiliad yr Ombwdsmon hyd nes y derbyniwyd canlyniad erlyniad troseddol a wnaed yn erbyn yr Aelod, a oedd yn ymwneud â'r digwyddiad. Clywyd yr achos gan y Llys Ynadon; ni chafwyd unrhyw dystiolaeth uniongyrchol gan dyst i gefnogi'r digwyddiad honedig a chanfu'r aelod yn ddiuog.</p> <p>Gan hynny, roedd yr Ombwdsmon o'r farn nad oedd y dystiolaeth yn awgrymu bod yr aelod wedi torri'r Cod Ymddygiad yn yr achos hwn. Canfu'r Ombwdsmon, o dan adran a69(4)(a) o'r Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, nad oedd dystiolaeth bod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod.</p>	Bydd Aelod sy'n derbyn dedfryd o garchar (boed hynny'n ddedfryd ohiriedig neu beidio) am gyfnod o ddim llai na thri mis heb yr opsiwn o ddirwy yn cael eu gwahardd fel aelod am gyfnod o bum mlynedd. Fodd bynnag, gallai cosb llai olygu torri'r Cod Ymddygiad er nad yw'n waharddiad awtomatig.
Cyngor Tref Llandrindod - 201803394	Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn bod Aelod o Gyngor Tref	Hybu cydraddoldeb a pharch	Cafwyd copïau o ddogfennau perthnasol, gan gynnwys cofnodion cymeradwy'r ddau gyfarfod, a	Mae'r canlyniad yn dangos bod yr Ombwdsmon yn ystyried effaith y torri rheolau

ATODIAD 2 – Rhifyn 22 (Hydref 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
	<p>Llandrindod wedi cyrchu cyfrifiadur y Cyngor yn amhriodol, wedi cuddio gwybodaeth o'r cyfrifiadur oddi wrth y Cyngor ac wedi methu â datgelu buddiant personol a niweidiol mewn materion dan ystyriaeth y Cyngor. Honnwyd hefyd bod yr aelod wedi defnyddio ymddygiad bwlio tuag at y Clerc mewn dau gyfarfod, yn benodol.</p>		<p>chynhaliwyd cyfweiliadau dros y ffon gyda thystion perthnasol. Rhannwyd y dystiolaeth a ganfuwyd gan yr ymchwiliad gyda'r aelod, cyn iddo gael ei gyfweld yn ffurfiol.</p> <p>Canfu'r ymchwiliad nad oedd y dystiolaeth yn awgrymu bod yr Aelod wedi ymddwyn mewn modd bwlio, wedi atal y Cyngor rhag cyrchu gwybodaeth yr oedd ganddo hawl iddi neu wedi defnyddio ei safle'n anwedus. Roedd gan yr aelod hawl i wneud sylwadau ar faterion sy'n ymwneud â'r Cyngor ac roedd ganddo resymau dilys dros ei weithredoedd.</p> <p>Canfu'r ymchwiliad dystiolaeth bod yr Aelod wedi methu â dangos parch ac ystyriaeth at y Clerc yn ystod un cyfarfod, a'i fod wedi methu â chymryd camau priodol o ran buddiant personol a niweidiol. Serch hynny, bu'r Aelod yn ymddwyn yn ddidwyll ac er budd orau'r Cyngor. Yn ychwanegol, dangosodd lefel rhesymol o fyfyrddod personol ers adeg y digwyddiadau. O ganlyniad, canfu'r Ombwdsmon nad oedd angen cymryd unrhyw gamau o ran y</p>	<p>wrth ystyried pa gamau i'w cymryd; nid yw torri'r Cod o reidrydd yn golygu y bydd yr Ombwdsmon yn cymryd camau pellach. Fodd bynnag, fe ddylai Aelodau fod yn ofalus i beidio â dibynnu ar achos o'r fath fel amddiffyniad. Fe ddylai Aelodau sicrhau eu bod yn dilyn darpariaethau'r Cod Ymddygiad.</p>

ATODIAD 2 – Rhifyn 22 (Hydref 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
			materion yr ymchwiliwyd iddynt.	
Cyngor Tref Pen-y-bont ar Ogwr - 201707582	Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn am aelod o Gyngor Tref Pen-y-Bont ar Ogwr. Honnwyd bod yr Aelod wedi methu â datgelu buddiant personol a niweidiol yn ystod cyfarfod y Cyngor a'i fod wedi parhau i gymryd rhan mewn trafodaethau yn ymwneud â'r mater hwnnw. Yn ychwanegol, honnwyd bod yr Aelod wedi methu â dangos parch ac ystyriaeth yn ystod y cyfarfod ac wedi ymddwyn fel bwli tuag at Glerc y Cyngor.	Datgelu a chofrestru buddiannau	<p>Yn ystod yr ymchwiliad, darparwyd gwybodaeth gan bartïon perthnasol gan gynnwys yr Achwynwr, a'r Cyngor.</p> <p>Canfu'r Ombwdsmon bod y dystiolaeth yn awgrymu bod yr Aelod wedi methu â datgan yn briodol, yn ystod cyfarfod y Cyngor, fod ganddo fuddiant personol a niweidiol. Yn ychwanegol, roedd gweithredoedd yr aelod o ran ei fethiant i adael yr ystafell a gwneud sylwadau hefyd yn awgrymu methiant i gydymffurfio â darpariaethau perthnasol y Cod.</p> <p>Ymhellach, penderfynodd yr Ombwdsmon bod y dystiolaeth yn awgrymu bod yr Aelod wedi methu â dangos parch ac ystyriaeth at y Clerc yn ystod y cyfarfod hwnnw.</p> <p>Wrth benderfynu pa gamau i'w cymryd, ystyriodd yr Ombwdsmon yr arfer o ddatgelu buddiannau o fewn y Cyngor ar yr adeg berthnasol, y lleddfiad a ddarparodd yr Aelod a thystiolaeth ddiweddar a oedd yn</p>	<p>Caiff Aelodau eu hatgoffa am eu dyletswyddau mewn perthynas â datgelu diddordebau personol/sy'n rhagfarnus, yn unol â'r Cod Ymddygiad.</p> <p>Gellir gweld Nodyn Briffio ar Ddiddordebau Personol / sy'n Rhagfarnu yma.</p> <p>http://monitor.anglesey.gov.uk/Journals/n/h/o/Personal-and-Prejudicial-Interest---A-Briefing-Note-to-Members.pdf</p> <p>http://monitor.ynysmon.gov.uk/Journals/c/f/c/Nodyn-Briffio-i-Aelodau---Diddordeb-Personol-a-Rhagfarnol.pdf</p> <p>Mae'r canlyniad yn dangos bod yr Ombwdsmon yn ystyried effaith y torri rheolau wrth ystyried pa gamau i'w</p>

ATODIAD 2 – Rhifyn 22 (Hydref 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
			<p>cadarnhau gwelliant sylweddol ym mherthnasoedd gwaith y Cyngor.</p> <p>Daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad na fyddai mynd â materion ymhellach er budd y cyhoedd ac na ddylid cymryd camau o ran y materion yr ymchwiliwyd iddynt.</p>	<p>cymryd o ran y Cod Ymddygiad. Mae'n dangos nad yw torri'r Cod o reidrwydd yn golygu y bydd yr Ombwdsmon yn cymryd camau pellach. Fodd bynnag, fe ddylai Aelodau fod yn ofalus i beidio â dibynnu ar achos o'r fath fel amddiffyniad. Fe ddylai Aelodau sicrhau eu bod yn dilyn darpariaethau'r Cod Ymddygiad.</p>
<p>Cyngor Tref Pen y bont ar Ogwr - 201707583</p>	<p>Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn am aelod ("yr Aelod") o Gyngor Tref Pen-y-Bont ar Ogwr ("y Cyngor"). Honnwyd bod yr Aelod wedi methu â datgelu buddiant personol a niweidiol yn ystod cyfarfod y Cyngor a'i fod wedi parhau i gymryd rhan mewn trafodaethau yn ymwneud â'r mater hwnnw. Yn ychwanegol, honnwyd bod yr Aelod</p>	<p>Datgelu a chofrestru buddiannau</p>	<p>Yn ystod yr ymchwiliad, darparwyd gwybodaeth gan bartïon perthnasol gan gynnwys yr Achwynwr, a'r Cyngor.</p> <p>Canfu'r Ombwdsmon bod y dystiolaeth yn awgrymu bod yr Aelod wedi methu â datgan yn briodol, yn ystod cyfarfod y Cyngor, fod ganddo fuddiant personol a niweidiol. Yn ychwanegol, roedd gweithredoedd yr aelod o ran ei fethiant i adael yr ystafell a gwneud sylwadau hefyd yn awgrymu methiant i gydymffurfio â darpariaethau perthnasol y Cod.</p>	<p>Mae'r mater hwn yn debyg o ran ffeithiau i'r mater uchod sy'n berthnasol i'r un Cyngor.</p> <p>Caiff Aelodau eu hatgoffa am eu dyletswyddau mewn perthynas â datgelu diddordebau personol/sy'n rhagfarnus, yn unol â'r Cod Ymddygiad.</p> <p>Gellir gweld Nodyn Briffio ar Ddiddordebau Personol / sy'n Rhagfarnu yma.</p>

ATODIAD 2 – Rhifyn 22 (Hydref 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
	<p>wedi defnyddio ei safle'n amhriodol mewn ymgais i ennill mantais iddo'i hun neu i'w gydnabod personol.</p>		<p>Fodd bynnag, ni pherswadiwyd yr Ombwdmson fod y dystiolaeth yn awgrymu bod yr aelod wedi defnyddio ei safle mewn ymgais i ennill mantais, fel yr awgrymwyd.</p> <p>Wrth benderfynu pa gamau i'w cymryd, ystyriodd yr Ombwdsmon yr arfer o ddatgelu buddiannau o fewn y Cyngor ar yr adeg berthnasol a'r lleddfiad a ddarparodd yr Aelod.</p> <p>Daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad na fyddai mynd â materion ymhellach er budd y cyhoedd ac na ddylid cymryd unrhyw gamau o ran y materion yr ymchwiliwyd iddynt.</p>	<p>http://monitor.anglesey.gov.uk/Journals/n/h/o/Personal-and-Prejudicial-Interest---A-Briefing-Note-to-Members.pdf</p> <p>http://monitor.ynysmon.gov.uk/Journals/c/f/c/Nodyn-Briffio-i-Aelodau---Diddordeb-Personol-a-Rhagfarnol.pdf</p> <p>Mae'r canlyniad yn dangos bod yr Ombwdsmon yn ystyried effaith y torri rheolau wrth ystyried pa gamau i'w cymryd o ran y Cod Ymddygiad. Mae'n dangos nad yw torri'r Cod o reidrwydd yn golygu y bydd yr Ombwdsmon yn cymryd camau pellach. Fodd bynnag, fe ddylai Aelodau fod yn ofalus i beidio â dibynnu ar achos o'r fath fel amddiffyniad. Fe ddylai Aelodau sicrhau eu bod yn dilyn darpariaethau'r Cod</p>

ATODIAD 2 – Rhifyn 22 (Hydref 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
				Ymddygiad.
Cyngor Cymuned Trefeurig - 201806748	Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn bod Aelod o Gyngor Cymuned Trefeurig wedi torri'r Cod Ymddygiad. Honnwyd bod yr Aelod, yn ystod trafodaeth am gais cynllunio ar gyfer datblygiad lleol, wedi methu â datgan buddiant yn y mater.	Datgelu a chofrestru buddiannau	Yn ystod yr ymchwiliad, darparwyd gwybodaeth gan bartïon perthnasol gan gynnwys yr achwynwr a Chlerc y Cyngor. Canfu'r Ombwdsmon nad oedd angen gweithredu o ran y materion yr ymchwiliwyd iddynt.	
Cyngor Tref Prestatyn - 201700947	Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn y gallai Aelod o Gyngor Tref Prestatyn fod wedi defnyddio ymddygiad bygythiol a difriol tuag at gyd-aelod y Cyngor ac wedi ymddwyn mewn modd ymosodol a gwrthdrawiadol mewn dau gyfarfod y Cyngor ym mis Tachwedd 2016 a Mai 2017.	Hybu cydraddoldeb a pharch	Cafodd yr Ombwdsmon wybodaeth berthnasol am y mater gan y Cyngor a bu'n cyfweid â sawl tyst. Cafodd yr Aelod ei gyfweid a darparodd ei ymateb i'r gŵyn. Canfu'r Ombwdsmon bod tystiolaeth i awgrymu y gallai'r Aelod fod wedi torri'r Cod Ymddygiad a chyfeiriodd y mater i ystyriaeth Pwyllgor Safonau'r Cyngor. Penderfynodd y Pwyllgor Safonau fod yr Aelod wedi methu â dangos parch	https://modern.gov.denbighs.hire.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=212&MId=5998&Ver=4&LLL=1 Gellir gweld yr adroddiad a gyflwynwyd i Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ddinbych fel eitem Agenda rhif 4 ar y ddolen uchod. Mae'r amrywiaeth o gosbau sydd ar gael i'r Pwyllgor Safonau yn cynnwys:

ATODIAD 2 – Rhifyn 22 (Hydref 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
			<p>ac ystyriaeth at Swyddogion Heddlu a oedd yn bresennol yn y cyfarfod ym mis Tachwedd 2016 a thuag at ei gyd-aelod yn y cyfarfod ym mis Mai 2017.</p> <p>Yn ogystal, canfu'r Pwyllgor Safonau y gallai ymddygiad yr Aelod yn ystod y ddau gyfarfod ddwyn anfri ar y Cyngor.</p> <p>Penderfynodd y Pwyllgor Safonau, ar sail y canfyddiadau, y dylid gwahardd yr aelod o swyddfa'r Cyngor am gyfnod o bedwar mis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ni ddylid cymryd camau pellach mewn perthynas â'r methiant i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad; neu y dylai'r Aelod dderbyn cerydd; neu y dylai'r Aelod gael ei wahardd neu ei wahardd yn rhannol rhag bod yn aelod o'r awdurdod perthnasol am gyfnod o ddim mwy na 6 mis.
Cyngor Tref Castell-nedd - 201707990	Honnwyd bod aelod o Gyngor Tref Castell-nedd wedi gwneud sylwadau bod un o breswylwyr Castell-nedd wedi haeddu cael ei lofruddio.	Hybu cydraddoldeb a pharch	<p>Canfu'r ymchwiliad bod sylwadau digymell yr Aelod am y dioddefwr yn amharchus a chas a, er ei bod efallai'n farn breifat yr Aelod, nid oedd rheswm dros ei mynegi'n gyhoeddus.</p> <p>Yng ngoleuni effaith sylwadau'r Aelod ar ddinasyddion Cyngor Tref Castell-nedd, nifer ohonynt sydd o'r farn nad yw'r Aelod bellach yn gynrychiolydd addas, a'r effaith ar enw da'r Cyngor Tref ei hun, daeth yr Ombwdmson i'r casgliad y gallai'r aelod fod wedi torri paragraffau 6(1)(a) o'r Cod</p>	<p>https://democracy.npt.gov.uk/mgAi.aspx?ID=33107&LLL=1</p> <p>Mae cofnodion y Pwyllgor perthnasol o Bwyllgor Safonau Cyngor Tref Castell-nedd i'w gweld ar y ddolen uchod.</p> <p>Mae'r amrywiaeth o gosbau sydd ar gael i'r Pwyllgor Safonau yn cynnwys:</p>

ATODIAD 2 – Rhifyn 22 (Hydref 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
			<p>Ymddygiad.</p> <p>Penderfynodd yr Ombwdsmon y dylid cyfeirio'r mater at Swyddog Monitro Cyngor Bwrdeistref Siriol Castell-nedd Port Talbot i'w ystyried gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor hwnnw.</p> <p>Canfu'r Pwyllgor Safonau bod yr Aelod wedi torri'r Cod Ymddygiad a chafodd ei gwahardd am bedair mis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ni ddylid cymryd camau pellach mewn perthynas â'r methiant i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad; neu y dylai'r Aelod dderbyn cerydd; neu y dylai'r Aelod gael ei wahardd neu ei wahardd yn rhannol rhag bod yn aelod o'r awdurdod perthnasol am gyfnod o ddim mwy na 6 mis.
Cyngor Cymuned Mathern - 201802799	Yn ystod gwrandawriad cyhoeddus a gynhaliwyd gan Banel Dyfarnu Cymru ar 19 Gorffennaf 2018, cafodd datganiad a llythyr dilynol ei wneud gan aelod o Gyngor Cymuned Mathern at y Panel Dyfarnu. Roedd y datganiad a'r llythyr yn cynnwys iaith a oedd yr un fath neu iaith a oedd yn debyg i'r hyn yr oedd y Panel Dyfarnu wedi'i	Hybu cydraddoldeb a pharch	<p>Roedd yr Ombwdsmon o'r farn y byddai rhywun rhesymol yn dod i'r casgliad bod gweithredoedd yr Aelod yn effeithio ar enw da o ran Swyddfa'r Aelod a'r Awdurdod y mae'n aelod ohono, ac y gallent fod yn gyfystyr â thorri paragraff 6 (1) (a) o'r Cod Ymddygiad.</p> <p>Roedd yr Ombwdsmon hefyd o'r farn y byddai cyfyngu hawl yr Aelod i ryddid mynegiant o dan erthygl 10 o'r Ddeddf Hawliau Dynol yn angenrheidiol er mwyn amddiffyn hawliau a buddiannau</p>	<p>Ystyriwyd yr achos hwn gan y Pwyllgor Safonau yn ei gyfarfod ar 17 Medi 2019 – gweler y ddolen:</p> <p>http://democratiaeth.ynysmon.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=148&MId=3526&Ver=4&LLL=1</p> <p>Mae'n ymwneud â Chynghorydd Graham Down o Gyngor Cymuned Mathern. Cafodd yr achos</p>

ATODIAD 2 – Rhifyn 22 (Hydref 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
	<p>gyngori y byddai'n gyfystyr â thorri'r Cod Ymddygiad.</p> <p>Penderfynodd yr Ombwdsmon ymchwilio i ganfod a oedd gweithredoedd yr Aelod yn gyfystyr â thorri paragraff 6 (1) (a) o'r Cod Ymddygiad ar y sail bod y mater wedi dod i'w sylw o ganlyniad i'r ymchwiliad a oedd yn cael ei glywed gan Banel Dyfarnu Cymru ar 19 Gorffennaf.</p>		<p>eraill.</p> <p>Cyfeiriodd yr Ombwdsmon y mater at Banel Dyfarnu Cymru.</p> <p>Fodd bynnag, ar 17 Gorffennaf 2019, penderfynodd y Panel Dyfarnu na ddaeth y mater i sylw'r Ombwdsmon o ganlyniad i'r ymchwiliad a glywyd ar 19 Gorffennaf 2018, gan i'r ymchwiliad hwnnw ddod i ben ar 20 Rhagfyr 2017 (pan gyfeiriwyd y mater at Banel Dyfarnu Cymru). Felly penderfynodd na fyddai'n ystyried yr achos. Ni chymerwyd unrhyw gamau pellach.</p>	<p>“gwreiddiol” yn erbyn y Cyngorydd Down ei ystyried gan y Pwyllgor Safonau hwn yn ei gyfarfod ar 13 Mawrth 2019 (eitem 7). Er mwyn eich atgoffa, cafodd ei ddarganfod bod y Cyngorydd Down wedi torri'r Cod Ymddygiad drwy wneud sylwadau homoffobaidd yn ei rôl fel Cyngorydd ar Gyngor Sir Fynwy. Gellir gweld copi o benderfyniad Panel Dyfarnu Cymru yma:</p> <p>https://paneldyfarnu.llyw.cymru/apw0032017-018ct-cynghorydd-graham-down?_ga=2.11241460.1389510225.1582909016-98695141.1582909016</p> <p>Mae copi o'r penderfyniad olaf (mewn perthynas â'r nodyn hwn) gan Banel Dyfarnu Cymru i'w weld yma:</p> <p>https://paneldyfarnu.llyw.cymru/apw0012018-019ct-</p>

ATODIAD 2 – Rhifyn 22 (Hydref 2019)

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Darpariaeth Perthnasol y Cod	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i Aelodau
				cynghorydd-graham-down-0?_ga=2.13674487.1389510225.1582909016-98695141.1582909016